

ВЛАДИМИР БАРОВИЋ*
СТЕФАНИ ШОВАНЕЦ**
Филозофски факултет
Нови Сад

УДК 94(497.113):316.774
Прегледни рад
Примљен: 22.03.2018
Одобрен: 27.04.2018
Страна: 229-244

ПИСАЊЕ МЕЂУРАТНОГ ЛИСТА „САВРЕМЕНИ НОВИ САД“ О ШТАМПИ, НОВИНАРИМА И СТРУКОВНОМ НОВИНАРСКОМ УДРУЖЕЊУ

Сажетак: Аутори истражују и анализирају писање таблоидног недељног листа „Савремени Нови Сад“ о штампи и новинарима у међуратном периоду. Истраживање је усмерено и на писање тог таблоидног медија о ондашњем струковном новинарском удружењу. Ауторе је посебно интересовало како је редакција „Савременог Новог Сада“ писала о колегама новинарима и утврђено је да се о журналистима веома негативно пише. Лист је такође имао негативан приступ када пише о другим медијима, док је веома афирмативан дискурс присутан када редакција пише о „Савременом Новом Саду“. Истраживање је показало да је анализирани медиј у складу са својим таблоидним карактеристикама и тенденцијама користио говор мржње, пежоративне термине и дискредитујуће атрибуте када је писао о другим новинарима, медијима и новинарском струковном удружењу.

Кључне речи: Савремени Нови Сад, штампа, таблоиди, медији, историја новинарства, новинари

Увод

У периоду када је Нови Сад са правом називан „Српска Атина“, односно крајем 19. и почетком 20. века, био је то град у коме се развијала журналистика и штампарство а може се констатовати и да је био пречански центар новинарства на српском језику. У Новом Саду су радили и живели неки од најпознатијих српских новинара попут Светозара Милетића, Михаила Полит Десанчића, Мише Димитријевића, Лазе Костића, Змај Јове Јовановића, Јаше Томића (Боаров, Баровић, 2011).

У историји нашег новинарства није довољно писано о специфичном журналистичком феномену, односно о томе како је међуратна штампа извештавала о медијској сцени, новинарима, односу између новинарских удружења

* barovic@ff.uns.ac.rs

** stefani_shovanec@hotmail.com

и сличним темама. Посебно је занимљиво истражити новосадску медијску сцену која је недовољно изучавана, иако су глобална медијска кретања и значајне теме из друштвено-политичког живота углавном анализирани, поменимо само изузетно вредне монографије у тој области које су објавили академик Василије Крестић (Српска штампа у Угарској 1791-1914), и др Душан Попов (Српска штампа у Војводини 1914-1941). Из наведених разлога потребно је истражити локалну штампу, посебно у Новом Саду који је након уједињења 1918. године изгубио значај који је у новинарству имао пре Првог светског рата, али је у њему и након Великог рата излазио значајан број информативно-политичких штампаних медија. Тадашњи друштвено-политички и медијски контекст описује С. Бјелица наводећи: „Све до 1929. године свака политичка партија у граду, па и фракције унутар њих имале су бар по један орган који им је служио за предизборну пропаганду и међусобне оптужбе. Вечито завађени новосадски радикали делили су се и на претплатнике *Заставе*, *Дунава*, *Радикала*, *Радикалске речи*... Демократе су се у Новом Саду препознавале по томе што су читале *Јединство* и *Народ*, самосталци *Видовдан* и једно време *Јединство*, социјалисти *Слободу* и тако даље“ (Бјелица, 2008: 174).

У тој маси листова усмерених пре свега на политичке теме, међу читалачком публиком постепено долази до засићења и замора, а поједини новосадски новинари закључују да је потребно релаксирати медијски простор. Тако полако долази до настанка првог новосадског таблоида, односно медија који је почео да излази под називом „Савремени Нови Сад“ и по свим карактеристикама и мерилима може бити детерминисан као представник булеварске, жуте штампе.

Лист „Савремени Нови Сад“

Лист „Савремени Нови Сад“ покренула је група новинара предвођена Велиславом Вецом Спасићем, који се за разлику од „озбиљних“ листова околних политичким темама, више бавио сензационалним причама, интригантним детаљима, градским гласинама и оговарањима. То не значи да је Спасић око себе окупио нестручне новинаре и дилетанте, напротив, имао је групу врних новинара у којој су били Озрен Суботић, Мића Иванчевић, Војислав Матић. Први број „Савременог Новог Сада“ изашао је пред читаоце почетком јуна 1924. године, а од 1. маја наредне године лист се звао „Нови Сад“. „На почетку 1925. године лист је под новим називом „Нови Сад“ прешао у власништво штампара Душана Чампрага који ће га издавати све до априлског рата 1941, у просечном тиражу од 1.500 примерака“ (Попов, 1983: 269). Лист је излазио све до слома Краљевине Југославије 1941. године, а захваљујући том континуитету кроз анализу тог медија може се пратити друштвени, политички, приватни, забавни, криминални, модни и спортски живот тадашњег града, уз обавезну и неопходну дозу критике извора. Иако се лист номинално није бавио политиком, крајем 1924. године због актуелног тренутка, „Савремени Нови Сад“ је ушао у предизборну арену, и није подржао ни једну странку већ је

читаоцима указивао на сулудост партијских сукоба, који су, како је наводио, обична борба за власт, моћ и добро плаћене положаје.

Основни задатак овог рада је приказивање начина на који је „Савремени Нови Сад“, као таблоидни недељник, писао о ондашњим медијима, новинарима и на крају о новинарском струковном удружењу, које је окупио и организовао у Новом Саду чувени новинар, књижевни критичар и гркокатолички свештеник Јован Храниловић. Као директор демократског листа „Јединство“ Храниловић је снагом свога ауторитета успео да окупи новосадске новинаре: „Јован Храниловић био је први председник Новосадске секције Југословенског новинарског удружења (ЈНУ), а за ту дужност изабран је на конститутивном састанку који је одржан 25. јануара 1922. у Новом Саду. На првом оснивачком састанку само се делимично попунио управни и надзорни одбор“ (Баровић, Пралица, 2014: 301). „Савремени Нови Сад“ и његов уредник Велислав Спасић доста пажње су посветили наведеним струковним проблемима и зато ће тежиште овог рада бити посвећено посматраним темама, које су веома важне и са наше, скоро вековне дистанце.

Анализа листа „Савремени Нови Сад“

Истраживањем листа „Савремени Нови Сад“ обухваћени су текстови у којима је писано о штампи укуључујући и писање листа о себи, текстови о новинарима као и текстови о новинарском удружењу. Од укупно 57 анализираних јединица, највећи проценат чине текстови о штампи – 42 одсто, затим текстови о „Савременом Новом Саду“ - 28 одсто, они у којима су тема новинари - 25 одсто, а најмање је текстова о новинарском удружењу, свега 5 одсто. Редакција није показала контентуитет када се ради о извештавању о одређеној тематици, па само 9 одсто текстова има наставак у неком од наредних бројева листа. Најзаступљенији жанрови у корпусу су вести – 40 одсто, а затим хибридне форме које чине 21 одсто корпуса. Хибридне форме односе се на различита редакцијска обраћања публици, на личне ставове упућене особама или организацијама и на набрајања изјава виђенијих људи о актуелним појавама у Новом Саду. Уводници, које је уредник ретко потписивао, чине 18 одсто корпуса, а 14 одсто чине извештаји. У корпусу су пронађене и неновинарске форме попут песме коју је редакција написала о себи и текста у форми позоришне драме у којој новинари листа исмевају корумпираност новинара. Насловни блокови су у анализираном таблоиду сензационалистички у 37 одсто случајева, али у највећем броју текстова су дескриптивни – 42 одсто. Објективни насловни блокови чине најмањи проценат корпуса - 21 одсто.

Основна карактеристика стила писања је лично обраћање читаоцима или објекту текста. Ипак, само су у занемаривом проценту новинари и уредници потписивани испод текста. Будући да аутор није видљив и да су текстови писани у првом лицу множине, највећи проценат субјеката текстова у корпусу чинила је управо редакција – 84 одсто, уредник је био субјекат у 12 одсто текстова, а новинар у 4 одсто (видети: графикон 1 – *Субјекат текста*).

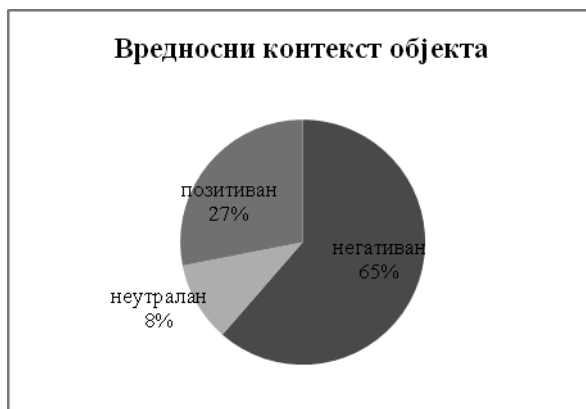
Графикон бр. 1 - *Субјекат текста*

У 57 текстова маркирано је 72 објекта, а објекат су најчешће одређене новине – 27 одсто и новинари у 25 одсто текстова. О себи су писали у 18 одсто, а приближно су писали и о стању у штампи - 10 одсто текстова (видети: графикон 2 – *Објекат текста*).

Графикон бр. 2 - *Објекат текста*

„Савремени Нови Сад“ у више од половине анализираних јединица – 65 одсто, објекте ставља у негативан контекст (видети: графикон 3 – *Вредносни контекст објекта*). Вредносни контекст објекта је позитиван у 27 одсто текстова, односно у 19 текстова, од којих је објекат 13 пута управо „Савремени Нови Сад“. Осим о себи, позитивно су говорили и о демократском листу „Јединство“ (2 пута), о „Југословенском Млинарском Листу“, листовима „Видовдан“ и „Родољубива“ и о свом уреднику.

Графикон бр. 3 - *Вредносни контекст објекта*

Ставови о штампи и новинарима

„Спиритус мовенс“ листа Велислав Спасић, на насловници свог листа оцењивао је стање у медијима, где је веома критички писао о новосадској штампи свога времена: „О новосадској штампи могле би се читаве књиге написати, али све то, уверени смо, неби ништа користило, јер да будемо сасвим искрени, Нови Сад у ствари нема праве штампе, која би у сваком погледу достојно репрезентовала тај град, који је некада са поносом носио име: Српска Атина. Наши новинари нису све до данас били у том положају, да створе у Новом Саду штампу, која би у свако доба представљала јавно мњење Војводине, нису могли чак да створе ни један добар орган за сам Нови Сад, те тако ми ни данас не можемо рећи, да се војвођанска српска журналистика развија, да показује стварних успеха и да пружа публици оно, што ова са пуним правом захтева (...) Изумреће генерације а Нови Сад неће имати свога листа, неће имати своје штампе, само зато, што су код нас људи индолентни, сићушни, тесногруди, немодерни, па чак и – тврдоглави. Будућност ће показати, да ће се ове погрешке љуто осветити, а када то наши људи буду увидели, биће већ касно!“ (*Савремени Нови Сад (у даљем тексту СНС-пример аут.)*, 15. јун 1924, бр. 2, „Стварајмо добру и уређену штампу у Новом Саду“, стр. 1). Спасић се и доцније враћа том проблему те је у број 20 свог листа (изашао 18.10.1924) целу насловницу посветио том проблему под насловом: „Војвођанска српска штампа на издисају“. У овом обраћању читалаштву уредник пише: „Данас ствари стоје тако, да је несловенска штампа куд и камо јача, боља, и проширенија од српске, па постоји коначно и та опасност, да сасвим угуши српску штампу, која је, изгледа, осуђена на пропаст“ (*СНС*, 18. октобар 1924, бр. 20, „Војвођанска српска штампа на издисају“, стр. 1). Спасић сматра да „није кривица ни до несловенске штампе“, већ да „наши људи нису свесни великог и узвишеног задатка који штампа треба да испуњује“ (*Ibid.*). Апелује на покретање модерног, непристрасног српског дневника у Војводини (*Ibid.*).

Треба истаћи да је било и шаљивих текстова у којима се на шеретски и допадљив начин, без увреда описује стање у редакцијама новосадских медија,

којих је 1924. године на градском нивоу било: 4 дневна листа, 5 недељника и 5 стручних листова! (*ЧНС*, 6. Септембар 1924, бр. 14, „Из новинарског џунгла новосадског“, стр. 5-6). Такође, „Савремени Нови Сад“ је са искреним жаљењем пренео вест да је дневни лист Демократске странке у Новом Саду „Јединство“, постао недељник, тим пре што се констатује да је то био веома добро уређиван дневни лист, информативан, интересантан, који је значајну пажњу посвећивао локалним темама, и да је то знак да српска штампа полако али сигурно пропада (*ЧНС*, 19. јул 1924, бр. 7, „Демократско *Јединство* постало дневни лист - Војвођанска српска штампа осуђена на пропаст“, стр. 5). Тим пре је наведена вест вредна хвале јер „Јединство“ је било све оно што „Савремени Нови Сад“ није био: озбиљан информативно-политички лист који је објављивао тачне и проврене вести, историјске фељтоне, едукативне и текстове из културе, и није се бавио ласцивим причама и градским трачевима.

Ипак, „Савремени Нови Сад“ је о другим медијима углавном писао лоше. Наиме, од 19 маркираних листова о 13 је писано у негативном контексту. Највише је објављивано текстова о „Политици“ (5), затим о „Киш Ујшару“ (3), па о „Застави“ (2), мађарском дневном листу „Пешта Напло“ (2), „Делблачка“ (2), „Дајчес Фолксблату“ (2), „Вајдашагу“ (2), листу „Северна Србија“ (1), а помињани су и други листови. На пример, лист „Северна Србија“ оштро критикују, називајући чланове редакције људима „који би хтели да мењају историју и географију и који би од Војводине силом да направе северну Србију“, пишу да је лист „скроз неписмен“, „скандалозно наивно написан и уређен“, критикују правописне грешке, па чак позивају читаоце у своју редакцију како би им показали исправљен примерак (*Нови Сад*, 23. август 1925, бр. 16, „Чудо од новина“, стр. 2). У корпусу је видљиво и непријатљиво редакције према мађарској штампи. На пример, у поднаслову текста објављеног у броју 28. редакција поставља реторичко питање: „Како се мисле пештански листови обогатити на рачун наше публике?“. Они наводе да мађарски листови „не обраћају много пажње да цене постојеће прописе за стране листове“, да „немају појма о некој лојалности“, да им се „врло често догађају немили случајеви и испади“ и да „шпекулишу на врло дрзак и недозвољен начин“ (*Нови Сад*, 22. новембар 1925, бр. 28, „Ружна шпекулација“, стр. 3).

Следећи чести објекат писања „Савременог Новог Сада“ су новинари. Од 18, новинари су 15 пута поменути у негативном, два пута у неутралном, а само једном у позитивном контексту. Овде треба указати на начин на који је редакција писала о новинарима уопште, о „београдским“ и „новосадским“ журналистима. За новинаре из Новог Сада пишу: „Код нас они (новинари), међутим, играју једну најмизернију улогу каква се само може замислити. У том погледу несумњиво воде - новосадски новинари“ (*ЧНС*, 23. август 1924, бр. 12, „Новосадски новинари међу собом“, стр. 3). Интересантан пример писања о новинарима је текст са насловом „Има и таквих листова - Трагедија наше журналистике (У три чина)“ написан у форми сатиричне драме у којој исмевају кроумпиране новинаре (*Нови Сад*, 1. новембар 1925, бр. 25, „Трагедија наше журналистике“, стр. 7).

Извештавање о новинарском удружењу

Анализирани корпус јасно указује на непријатељство између редакције „Савременог Новог Сада“ (као и његовог настављача „Новог Сада“) и Југословенског новинарског удружења. Као добру прилику за осуду омраженог Удружења редакција „Новог Сада“ види у смрти једног новинара у пензији, па у 21. броју објављује текст насловљен са: „Новинар умро од глади - Алај нам ваља новинарско удружење“. Аутор текста пише да Удружење „не мари за сироте и бедне новинаре“, да оно „није нашло за вредно, да спасе овог јадника смрти и глади“, као и да „једино брине како ће приредити што сјајније и луксузније банкете на којекаквим конгресима и како ће нека господа новинари путовати првом класом - наравно цабе! Брука и срамота!“ (*Нови Сад*, 26. септембар 1925, бр. 21, „Новинар умро од глади“, стр. 2). У следећем броју тему настављају критикујући новинаре и листове зато што дају превелики медијски простор новинарском конгресу у Скопљу, зато што приређују банкете и путују луксузним возовима, док не пишу о новинару који је наводно умро од глади у Осјеку: „Е, али главно, да је било банкета и сепаратних возова! Шта чини јадан мученик! А сит гладном не верује!“ (*Нови Сад*, 4. октобар 1925, бр. 22, „Око новинарског конгреса“, стр. 4) (видети: фотографија 1 – *Око новинарског конгреса*).

Око новинарског конгреса

Банкета и пијанки, било је доста!

Дневни листови су већ довели исцрпне извештаје о новинарском конгресу, који је ових дан одржан у Скопљу, а сви ти извештаји могли би се свести овај пословицу: Тресла се брда, родио се миш! Јер на конгресу је млаћена празна слама, ништа више није учињено.

Али зато је било у изобиљу јела и пића, приређивани су крканлуци и банкети раг excellent! Новинари су били сити и напиту, а, помислите, путовали су у сепаратном возу, са вагон-рестораном!

А о новинару, који је умро од глади у Осјеку, ни један од изаслатих делегата није нашао за вредно, да ма само и једну реч проговори!

Е, али главно, да је било банкета и сепаратних возова! Шта чини један мученик! А сит гладном не верује!

Фотографија бр. 1 - *Око новинарског конгреса*
Аутор: Стефани Шованец

У увредама на рачун Новосадске секције Југословенског новинарског удружења, редакција није била шкрта. О струковној организацији журналиста се пише: „У Новом Саду постоји секција Југосл. Новинарског Удружења, која сама по себи представља монструм од организације (...) И док друге организације сличне врсте настоје да својим члановима олакшају живот у скупоћи, дотле код нас новинарске организације на својим седницама представљају клач-клуб за шкартиране новинаре – ако се они уопште тако могу назвати. И данас новосадски новинари немају од те организације никакве користи ни моралне ни материјалне из разлога што је та организација трула и неспособна за живот“ (СНС, 23. август 1924, бр. 12, „Новосадски новинари међу собом“, стр. 3). Два месеца касније недељник објављује да жели оставку секретара удружења „да би се решиле прилике и у секцију ушли они, који фактички тамо и спадају, иначе сви професионални новинари морају основати свој посебни клуб“ (СНС, 15. новембар 1924, бр. 24, „Испади новосадске секције Југословенског Новинарског Удружења“, стр. 5). Наводе како се новосадски новинари буне јер члан удружења може да буде: „ко год хоће, па чак и библиотекар и апотекар, само не новинари који су и основали Удружење за своје класне интересе“ (Ibid.)

„Савремени Нови Сад“ о себи

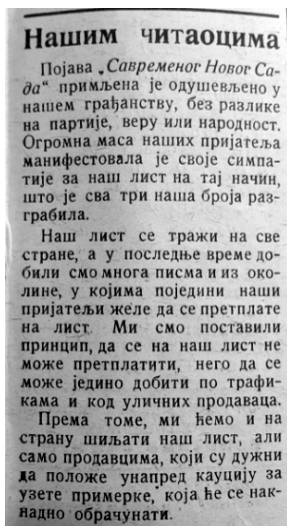
У сваком броју неизоставна је била пропаганда сопственог листа објављивана у виду кратких обраћања читаоцима: „Читајте и ширите *Савремени Нови Сад*“, „Шири *Нови Сад*!“, „*Нови Сад* не добија никакве субвениције, нити помоћи, па је према томе упућен једино на своје читаоце и присталице слободне, независне штампе!“, „*Савремени Нови Сад* је потпуно независан лист, који служи искључиво унапређењу нашега града“, „*Савремени Нови Сад* чита цео Нови Сад“. Поред тога, ове новине су велики део простора посвећивале текстовима хвале о сопственој редакцији, о тражености листа и о својој уредничкој политици. О томе како су писали о себи говори и податак да је објекат текста 13 пута био анализиран недељник и да је у 100 одсто случајева о њему писано у позитивном контексту. Већ у првом броју листа, под насловом „Нашим читаоцима“, објављују да је лист основан како би попунио празнину у штампи која се не бави довољно Новим Садам. Уредник овим путем акценат ставља на значај новинарске објективности и етичности и наводи: „Што се тиче нашег писања ми слободно можемо рећи: *нико није без греха* - па ни новосађани. Зато ће наше писање бити углавном критичког карактера“. Наводе да ће сатира чинити велики део листа и да ће редакција тежити спровођењу „култа Новог Сада“ (СНС, 7. јун 1924, бр. 1, „Нашим читаоцима“, стр. 1). Тему настављају у четвртном броју, поново насловним текстом: „Ми смо поставили себи задатак да почистимо ту смрдљиву и устојану бару, у којој је сваки прогрес немогућ“ (СНС, 28. јун 1924, бр. 4, „Да се разумемо“, стр. 1) (видети: фотографија 2 – *Да се разумемо*).

Фотографија бр. 2 - *Да се разумемо*,
Аутор: Стефани Шованец

Текст у коме је маркирана веома експлицитна хвала „Савременог Новог Сада“ је текст о тражености листа: „Појава *Савременог Новог Сада* примљена одушевљено у нашем грађанству“, „Наш лист се тражи на све стране“ (СНС, 28. јун 1924, бр. 4, „Нашим читаоцима“, стр. 11) (видети: фотографија 3 – *Нашим читаоцима*).

Фотографија бр. 3 - *Нашим читаоцима*
Аутор: Стефани Шованец

Редакција је већином директно хвалила свој рад, али је понекад користила и одређене градске проблеме или рад других медија и институција како би о ширила позитивну слику о себи. Тако је у 15. броју (1924. године) вест која се тицала бачког жупана претворена у констатацију да је редакција била у праву по питању тог жупана. Наслов: „Ипак смо ми имали право“ упућује на фокус који је редакција имала када је писала да „локални политичари од силне мудрост неће моћи наћи у целој Војводини човека, који би могао заузети место обласног жупана бачке области“ (СНС, 13. септембар 1924, бр. 15, „Ипак смо ми

имали право“, стр. 3). Овакве хвале могу бити илустроване и обавештењем објављеним у 21. броју (1925. године), у коме наводе да се „неки Новосађани“ лажно хвале како пишу и уређују „Нови Сад“: „Нама чини част, што се многи људи поносе сарадњом код нашега листа, па премда нису сарадници воле да изгледају као такви“. Редакција прети да ће, уколико „злоупотребе“ не престану, морати да се обрати полицији: „У противном случају, бићемо принуђени, да се обратимо полицији, са пуним именима дотичних *сарадника*“ (*Нови Сад*, 26. септембар 1925, бр. 21, „Од уредништва“, стр. 5).

„Савремени Нови Сад“ је наменио један дугачак текст најави да осећа дужност да почне да се бави политичким питањима: „Међутим наша редакција, а и многи наши читаоци, увидели су да данас један лист, као што је наш, не може и не сме ћутке прелазити преко данашње политичке ситуације, која је у свему веома интересантна, а нећемо претерати ако усврдиммо, да је у неким случајевима од историјске важности“. Недељник у поменутом тексту, али и током целог анализираног периода, инсистира на својој независности и на томе да „не служи ниједну постојећу странку“ (*СНС*, 4. октобар 1924, бр. 18, „Наш лист ће се од сада бавити и политиком“, стр. 1).

Редакција Спасићевог и Чампраговог листа је истицала да многима смета њихово писање те да од незадовољних моћника добијају претње, које они сматрају сасвим неозбиљним: „Прети се батинама и терором и репресалијама и бог те зна чим. Ми преко ових претњи прелазимо хладнокрвно и није нам ни на крај памети да на њих реагирамо... И зато ми остајемо при својој ранијој тврдњи: *нико нам не може забранити да критикујемо све оно у нашем јавном животу што се коси са начелом здравог разума, поштењем, моралом* (курзив у орг.-прим.аут.)“ (*СНС*, 15. јун 1924, бр. 2, „Имамо ли право? На неозбиљне претње *противника*“, стр. 4). Претње су биле доста честе, барем према писању редакције, тако да је једном приликом читава насловница била посвећена том проблему. Чини се да је ова претња забринула редакцију јер је долазила од стране утицајног увређеног грађанина, а у тексту који потписује Велислав Спасић стоји да је новинарски посао тежак и да се зато они не боје претњи: „Свестан новинар се, ако буде потребно и главу положити за љубав правде и истинитости. А ако један или двоје погину ту су остали, који ће или осветити и који се и даље борити за исте идеале, за исте циљеве, за опште добро човечанства, ићи ће и даље правим одређеним путем, не бојећи се жандарских сабаља, песница, батина, затвора. Ти новинари ће увек бити јачи, јер је правда и истинитост на њиховој страни!“ (*СНС*, 19. јул 1924, бр. 7, „Хајка на новинаре“, стр. 2).

О себи пишу и хумористички, а песма коју је редакција написала о себи одличан је пример шале на сопствени рачун. То је, како наводе, „травестија на познату Змајеву *Циганин хвали свога коња*“, а названа је „Уредништво хвали Савремени Нови Сад“. Песма се простире на скоро два ступца: „А како се лист распрода? Малко брже од олује. Сад ћеш чути, казаћу ти; Наш колпортер с десна, с лева, Упртио сто бројева; Грађани га угледаше па сви за њим потрчаше (...)“ (*СНС*, 19. јул 1924, бр. 7, „Уредништво хвали Савремени Нови Сад“, стр. 7).

Дискурс о „непријатељима“

Редакција анализираниог медија се није устручавала да употреби сензационалистичке наслове и дискурс мржње, поготово када се радило о онима које је окарактерисала као „непријатеље“. Већ у четвртом броју листа, у уводном тексту у коме је разматран „циљ и задатак“ листа, пише: „Знамо да имамо доста непријатеља, али знамо и да имамо сто пута више правих пријатеља“ (СНС, 28 јун 1924, бр. 4, „Да се разумемо – Наш циљ и задатак“, стр. 1). Као што је већ поменто, у овом контексту се посебно истакао лош однос редакције према београдским медијима (видети: фотографија 4 – *Измишљене сензације*).

Измишљене сензације

*Шта сервирају београдски листови својим читаоцима? —
О, та проклета оскудица у материјалу!*

У последње време, неки београдски листови, у недостатку истинитих извештаја, сервирају својим читаоцима разне глупости и измишљене сензације, верујући, да је свет толико глуп, па ће насести њиховим измишљотинама.

Поједини листови доносе под звучним насловима и још звучнијим поднасловима сензације из Београда, које се никада и нису догодиле, па у којима, обично, ни нема имена дотичних најближе заинтересованих особа. Не може бити, када и не постоје! А ако би ти листови ипак изнели нека измишљена имена, брзо би се обрुकали, јер би се неистина, за тили, час, испоставила.

Е, али шта ћемо, кад нема материјала!

Фотографија бр. 4 - *Измишљене сензације*,

Аутор: Стефани Шованец

Негативан став испољаван је у виду одредница попут „нека ћускија *Ибис*“, „тај неодговорни тип“ којима је описан новинар из Београда (СНС, 28. јун 1924, бр. 4, „Распни га, распни“, стр. 3). У тексту под насловом „Хапшење београдског новинара у Сомбору“ извештавају о хапшењу новинара „Правде“, Милоша Сокића, наводећи да је београдска штампа тај догађај намерно „прећутала“: „Чудимо се само београдским листовима, који су сви редом мудро прећутали овај, ни мало неинтересантан догађај. Свакако из колегијалности!“ (СНС, 7. јун 1924, бр. 1, „Хапшење београдског новинара у Сомбору“, стр. 3). У истом броју пишу о београдском „новинару Пантелији Јововићу“ који је: „изводио такве саблажњиве и неморалне продукције, да су се згадили чак и одрасли људи, који су на свашта навикнути“ и на крају текста додају: „Примећујемо, да Јововић спада међу „јаче новинаре“, који никад сами не пишу своје

чланке већ прибављају материјал, а други то износе тако, да би се могло у новинама објавити“ (*СНС*, 07. јун 1924, бр. 1, „Авантуре једнога београдског новинара на Штранду“, стр. 4). Након изласка дописа београдске секције Југословенског новинарског удружења да новосадски новинари не треба да се одазвју на позив за новинарски конгрес у великом броју, „СНС“ критикује „београдске колеге“ објављујући: „Они би да лакше раде, па им није нико потребан! Они би да решавају о нашој судбини, али без нас! Знамо, куда тиме циљају, али ми их уверавамо да конгреси нису за то да се једе и пије (баш зато се и боје београдске колеге, да би могли војвођански новинари да им поједу и попију све!) него да се озбиљно поради на унапређењу новинарског сталежа“ (*СНС*, 2. август 1924, бр. 9, „Каквих нас све нема!“, стр. 7).

Лист је веома често полемисао са београдском „Политиком“ коју је оптуживао да преноси лажне вести о томе како Војводина не плаћа порез, као и то да тај лист кад може и има прилику неосновано и тенденциозно напада Нови Сад и његове грађане (*СНС*, 12. јул 1924, бр. 6, „Политика се љути на Нови Сад“, стр. 3). Редакција „Свременог Новог Сада“ веома помно је пратила писање београдског листа који је у то време био највећи дневни политичко-информативни дневник и није пропуштала прилику да одговори на текст који је сматрала инкриминишућим. Ту се може констатовати да „Савремени Нови Сад“ узима на себе улогу медијског заштитника града, јер се својим текстовима труди да унесе полемички тон у свој журналистички дискурс. У четвртном броју недељника о „Политици“ пишу: „И ми смо уверени да ће се у Војводини наћи још *будала* који ће тај лист куповати, и који ће у тај лист писати - против себе“ (*СНС*, 28. јун 1924, број 4, „Распни га, распни!“, стр. 3). Такође, редакција „СНС“-а оптужује „Политику“ да је објавила лажне информације у вези са представама у новосадском позоришту: „Не можемо ћутке прећи преко ове нетачне, скроз тенденциозне и потпуно пакосне белешке највећег српског листа“, и притом позива грађане на бојкот „Политике“: „уверени смо да би бојкотовање тога листа, опаметило ону господу из редакције, те да би се коначно оканули сталног задиркивања“ (*Ibid.*). Непријатељство према „Политици“ види се и у објављивању текстова о материјалним или граматичким грешкама, па *СНС* објављује текст о грешци „Политике“ и насловљава га иронично и сензационалистички: „Ала смо информисани!“ (*СНС*, 19. јул 1924, бр. 7, „Ала смо информисани“, стр. 11).

Дискурс о непријатељима шири се и даље од подручја Београда, па за незавидно стање српске штампе Спасић криви „наше људе“ и пише: „Они не желе ни паре жртвовати за те *сувишне* ствари, они су бестидности индолентни, они су страшни и неумољиви, они су, на крају, тиме постали сами себи непријатељи“ (*СНС*, 18. октобар 1924, бр. 20, „Војвођанска српска штампа на издисају“, стр. 1). За људе „код нас“ уредник сматра да су: „индолентни, сићушни, тесногрудни, немодерни, па чак и - тврдоглави“ (*СНС*, 15. јун 1924, бр. 2, „Стварајмо добру и уређену штампу у Новом Саду“, стр. 1). О неименованој жени која је поднела тужбу против листа пишу да је „безочна и ограничена“ и називају је „бајном фрајлицом“ (*СНС*, 12. јул 1924, бр. 6, „Тужени смо суду“, стр. 4). Употреба увредљиве лексике посебно је видљива у два текста у којима

је предмет писања лист „Киш Ујшаг“, односно његов уредник Ласло Мико. Први текст почиње реченицом: „Да је велики Гутенберг знао, у какве ће се све сврхе употребљавати његов славни изум, сигурно би се неколико пута добро промислио, да ли да свој генијални проналазак објави“ (*Нови Сад*, 23. август 1925, бр. 16, „Из новинске џунгле“, стр. 7). Револтирана тиме што је у листу Ласла Мика објављено да он, лично, дочекује министра саобраћаја, редакција „Новог Сада“ пише: „Да велика личност, тај уредник *Киш Ујшага*! Ни смо ни знали, да је међу толиким новосадским новинарима, једини он овлаштен, да дочекује министре!“ (*Ibid.*). Тему настављају у броју 18. када против Ласла Мика пишу већ у насловном блоку: „Малер уредника *Киш Ујшага* – Професорски новинарчић који мисли, да се новинарство састоји из клеветања“, док у тексту називају уредника „ситним и незнатним“, „гњидицом“ и „сићушним“ човеком (*Нови Сад*, 5. септембар 1925, бр. 18, „Малер уредника Киш Ујшага“, стр. 3).

Закључак

На основу истраживања које смо спровели можемо закључити да је недељни међуратни лист „Савремени Нови Сад“ потврдио да се са правом може окарактерисати као таблоид. У анализираном листу насловни блокови су сензационалистички у 37 одсто случајева, у највећем броју текстова су дескриптивни – 42 одсто, а објективни насловни блокови чине најмањи проценат истраженог корпуса и то свега 21 одсто. У складу са духом времена у којем је лист постојао аутор текста често није видљив и тестови су писани у првом лицу множине, а у чак 84 одсто истражених случајева субјекат текстова је редакција, у 12 одсто случајева то је уредник, а само у 4 одсто анализираних случајева новинар.

Лист је у чак 65 одсто анализираних јединица корпуса, објекте о којима пише стављао у негативан контекст, што је још једна чињеница у прилог таблоидног карактера „Савременог Новог Сада“. Занимљиво је како је у свега 27 одсто анализираних текстова вредносни контекст објекта позитиван, и то углавном када редакција пише о сопственом листу (у 19 анализираних текстова који су позитивни, пише се о „Савременом Новом Саду“ у чак 13 текстова). Као неутралан однос према објекту писања маркирано је свега 8 одсто текстова, што сугерише да „Савремени Нови Сад“ веома ретко и у минималном проценту има неутралан став према објекту својих новинарских текстова.

Негативан контекст када „Савремени Нови Сад“ пише о ондашњој штампи може се уочити и када уредник Велислав Спасић пише са пезоративним призвучком о другим медијима, и чак трвди да: „(..) Нови Сад у ствари нема праве штампе, која би у сваком погледу достојно репрезентовала тај град“ (*СНС*, 15. јун 1924, бр. 2, „Стварајмо добру и уређену штампу у Новом Саду“, стр. 1). Редакција највише полемисе са београдском „Политиком“ (чак позива и на бојкот тог листа) али у негативном контексту помиње и мађинске медије, у првом реду листове на мађарском језику, о којима се пише у оштром тону.

Истраживањем смо утврдили да је „Савремени Нови Сад“ објављивао веома негативне текстове о Новосадској секцији Југословенског новинарског удружења, о којој пише да окупља некомпетентне новинаре, који немају у виду одбрану интереса професије, већ своје личне интересе. Такође се напада Југословенско новинарско удружење због организације непотребних балова на којима се неумерено једе и пије, док са друге стране ништа не чине да једног пензионисаног новинара из Осјека спасу смрти од глади. Генерално је лист често нападао новинарско удружење и позивао на оснивање новог друштва које ће чинити „прави“ журналисти.

Редакција „Савременог Новог Сада“ је користила свој медијски простор да неумерено и неосновано, преко сваке мере хвали свој лист, и да истиче како га читаоци обожавају. До које мере се ишло у претеривању, најсликовитије сугерише песма коју су написали у циљу величања свог листа, иако је написана у шаљивом тону.

На основу резултата истраживања може се закључити да је „Савремени Нови Сад“ као медиј класичан пример међуратног таблоида, што се показује у односу према колегама новинарима, другим медијима али и новинарском удружењу. Лист је нападао друге новинаре, неосновано је износио податке о појединцима, наводио разне скандале и оптужбе за које није било доказа и сл. Такође се негативно пише о другим медијима са којима се у таблоидном стилу полемиче на основу емоција и таксативних оптужби, без уплива валидних аргумената и чињеница. На крају, истраживање је показало да лист може бити детерминисан као локални недељни таблоид који је значајан за структурално сагледавање међуратне штампе на простору АП Војводине. Анализом писања утврдили смо да се технолошки моменти у постојању таблоида мењају, али да основна структура, избор тема и дискурс, упркос временској дистанци, код булеварске штампе остају исти.

Литература:

1. Barović, Vladimir; Pralica, Dejan (2014). Jovan Hranilović i Novosadska sekcija Jugoslovenskog novinarskog udruženja: 295-307. U Zborniku: Dr Časlav Očić. *Zbornik Matice srpske za društvene nauke*. Novi Sad: Matica srpska, 2014.
2. Bjelica, Slobodan (2008). *Politički razvoj Novog Sada između dva svetska rata*. Novi Sad: Filozofski fakultet u Novom Sadu.
3. Boarov, Dimitrije; Barović, Vladimir (2011). *Velikani srpske štampe*. Beograd: Službeni glasnik.
4. Krestić, Vasilije (2003). *Istorija srpske štampe u Ugarskoj 1791-1914*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva – Istorijski institut.
5. Martinović, Dušan; Šuković, Radivoje (1988). *Jovan Pavlović-život i djelo*. Novi Sad: Matica srpska.
6. Militar, Triva (1940). *Štampa u Vojvodini-pregled istorijske građe*. Novi Sad: Matica srpska.
7. Popov, Dušan (1983). *Srpska štampa u Vojvodini 1918-1941*. Novi Sad: Matica srpska.

8. *Savremeni Novi Sad: potpuno nezavisan nedeljni list / za vlasnike i uredništvo odgovara Velislav Spasić*, god. 1, br. 1-26 (7. jun - 29. novembar 1924). Novi Sad: Zastava.
9. *Novi Sad : potpuno nezavisan organ javnog mišljenja / odgovorni urednik Velislav Spasić*, god. 2, br. 1-8, br. 10-33 (1. maj - 27. decembar 1925). Novi Sad: Štamparija Dušan Čamprag.

WRITING OF THE INTERWAR NEWSPAPER 'SAVREMENI NOVI SAD' ABOUT THE PRESS, JOURNALISTS AND PROFESSIONAL JOURNALISM ASSOCIATION

Summary: The authors are analyzing the writing of the weekly tabloid newspaper 'Savremeni Novi Sad' including writing about the press and about the journalists, in the interwar period. The research is also focused on the writing about the professional journalist association. The authors were particularly interested in writing about colleagues - journalists, and it was found that editorial wrote very badly about them. The newspaper also had a negative approach when writing about other media, while a very affirmative discourse is present when the editorial board writes about themselves. The research showed that 'Savremeni Novi Sad', in accordance with its tabloid characteristics and tendencies, used hate speech, pejorative terms, and discrediting attributes when writing about other journalists, media and the journalist professional association. It was concluded that 'Savremeni Novi Sad' is the classic example for interwar tabloid. This media has been attacking journalists, unfoundedly serving data and accusing others, and writing on the basis of emotions, without valid arguments. 'Savremeni Novi Sad' is important for structuring the view on the interwar press in the area of Vojvodina. By analyzing the writing we have showed that the technological moments in the existence of tabloids are changing, but that the basic structure, the choice of topics and discourse remain the same despite of the time distance.

Key words: Savremeni Novi Sad, press, tabloid, media, history of journalism, journalists.

Резиме: Аутори истражују и анализирају писање таблоидног недељног листа „Савремени Нови Сад“ о штампи и новинарима у међуратном периоду. Истраживање је усмерено и на писање тог таблоидног медија о ондашњем струковном новинарском удружењу. Ауторе је посебно интересовало како је редакција Савременог Новог Сада писала о колегама новинарима, и утврђено је да се о журналистима веома негативно пише. Лист је такође имао негативан приступ када пише о другим медијима, док је веома афирмативан дискурс присутан када редакција пише о себи. Истраживање је показало да је „Савремени Нови Сад“ у складу са својим таблоидним карактеристикама и тенденцијама користио говор мржње, пејоративне термине и дискредитујуће атрибуте када је писао о другим новинарима, медијима и новинарском струковном удружењу. Закључено је да је „Савремени Нови Сад“ класичан пример међуратног таблоида. Овај медиј је нападао новинаре, неосновано је износио податке и оптужбе и полемисао на основу емоција, без валидних аргумената. „Савремени Нови Сад“ је значајан за структурално сагледавање међуратне штампе на простору Војводине. Ана-

лизом писања утврдили смо да се технолошки моменти у постојању таблоида мењају али да основна структура, избор тема и дискурс упркос временској дистанци код булеварске штампе остају исти.

Кључне речи: Савремени Нови Сад, штампа, таблоид, медији, историја новинарства, новинари